

Karar Sayısı : 2017/10539

4 Aralık 2009 tarihinde Tiflis'te imzalanan ve 8/3/2017 tarihli ve 6962 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ekli "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Çevre ve Ormancılık Alanında İşbirliği Anlaşması"nın onaylanması; Dışişleri Bakanlığının 4/5/2017 tarihli ve 12326732 sayılı yazısı üzerine, 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'na 3/7/2017 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Recep Tayyip ERDOĞAN

CUMHURBAŞKANI

Binali YILDIRIM

Başbakan

N. CANİKLİ

Başbakan Yardımcısı

M. ŞİMŞEK

Başbakan Yardımcısı

N. KURTULMUŞ

Başbakan Yardımcısı

Y. T. TÜRKES

Başbakan Yardımcısı

V. KAYNAK

Başbakan Yardımcısı

B. BOZDAĞ

Adalet Bakanı

F. B. SAYAN KAYA

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

Ö. ÇELİK

Avrupa Birliği Bakanı

F. ÖZLÜ

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

M. MÜEZZİNOĞLU

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

M. ÖZHASEKİ

Çevre ve Şehircilik Bakanı

V. EROĞLU

Dışişleri Bakanı V.

N. ZEYBEKÇİ

Ekonomi Bakanı

B. ALBAYRAK

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

A. Ç. KILIÇ

Gençlik ve Spor Bakanı

R. AKDAĞ

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı V.

B. TÜFENKÇİ

Gümrük ve Ticaret Bakanı

S. SOYLU

İçişleri Bakanı

L. ELVAN

Kalkınma Bakanı

N. AVCI

Kültür ve Turizm Bakanı

N. AĞBAL

Maliye Bakanı

İ. YILMAZ

Millî Eğitim Bakanı

F. İŞİK

Millî Savunma Bakanı

V. EROĞLU

Orman ve Su İşleri Bakanı

R. AKDAĞ

Sağlık Bakanı

A. ARSLAN

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ

İLE

GÜRCİSTAN HÜKÜMETİ

ARASINDA

ÇEVRE VE ORMANCILIK ALANINDA

İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASI

Bundan böyle "Taraflar" olarak anılacak olan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti,

Türk ve Gürcü halkları arasındaki dostane ilişkileri güçlendirmek ve çevreyi korumak amacıyla işbirliğini geliştirmek yolundaki isteklerini ifade ederek,

Bugünkü ve gelecek kuşakların sağlığı ve refahı açısından çevrenin korunmasında ve iyileştirilmesinde sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının önemini kabul ederek,

Doğal kaynakların ve çevrenin korunmasının bilimsel, teknik ve teknolojik açılardan daha yakın işbirliğini gerektirdiği ihtiyacını akılda tutarak,

İki Ülke arasında orman ve ormancılık araştırmaları alanındaki işbirliğini artırmayı, genişletmeyi ve geliştirmeyi amaçlayarak,

Çevrenin korunmasında iki Tarafın bölgesel ve küresel sorumluluklarını yerine getirmesi için ikili işbirliğini artırmanın önemini belirterek,

Ülkelerin taraf olduđu uluslararası hukuk ve çok taraflı çevre anlaşmalarınca kabul edilen normların kılavuzluğu ile,

Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı tarafından kabul edilen ilkelerin önemini dikkate alarak,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır:

Madde 1

Çevre kirliliğinin azaltılması ve doğanın korunması için Taraflar eşitlik, mütekabiliyet ve karşılıklı yarar esaslarına dayanarak, bilgi, deneyim ve teknoloji transferi ile işbirliği yapacaklardır.

Madde 2

Taraflar aşağıdaki konularda işbirliğinde bulunacaklardır:

1. Çevresel açıdan uygun katı atık yönetim stratejilerinin benimsenmesi,
2. Tehlikeli atıkların yasal olmayan trafiğinin önlenmesi, ulusal, bölgesel ve küresel düzeydeki mevzuata uyulmasına çalışılması, erken uyarı ve bilgi mekanizmalarının geliştirilmesi,
3. Çoruh ve Kura Nehirlerinin hidrolojik karakteristiklerine dair bilgi paylaşımı,
4. Karasal, kıyı ve içme suyu kalitesinin yükseltilmesi ile evsel ve sanayi atık sularının güvenilir şekilde bertaraf edilmesi,
5. Kara kökenli denize ulaşan kirliliğin analizi ve çalışmaların izlenmesi (zaman zaman ortak), iki Taraf arasında bilgi değişimi amacıyla gerekli mekanizmaların kurulması,
6. Atıkların boşaltılması ile oluşan kirliliğe karşı Karadeniz'in korunması konusunda işbirliği yapılması,
7. Kirleticilerin sınır-ötesi taşınması sonucu ortaya çıkan asit yağmurlarının ve hava kirliliğinin önlenmesi,

8. Enerji üretiminden ve tüketiminden kaynaklanan çevre kirliliğini azaltmak için yeni ve yenilenebilir enerji kaynakları konusunda uygun teknolojilerin değerlendirilmesi, deneyim ve bilgi değişimi,
9. İklim değişikliği konusunda işbirliği ve ortak çalışmaların yürütülmesi,
10. Tehlike altındaki flora ve fauna türlerinin, özellikle göç eden hayvanların (memeliler, deniz memelileri, kuşlar ve balıklar dahil) korunması,
11. Korunan alanların belirlenmesi, planlanması ve yönetimi, biyolojik çeşitliliğin korunması ve eko-turizm faaliyetlerine yönelik projelerin geliştirilmesi ve uygulanması ve yaban hayvanlarının değişim programı,
12. Her iki Tarafın Karadeniz kıyıları boyunca eko-turizminin gelişmesinde ortak programların hazırlanması,
13. Endüstriyel kazaların etkilerinin önlenmesi ve minimize edilmesi için gerekli ortak çalışmaların yapılması,
14. Acil durumlarda petrol ve diğer zararlı maddeler tarafından oluşan deniz kirliliğinin yönetimi,
15. Toprak erozyonunun önlenmesi ve iyileştirme projeleri konusunda ortak çalışmaların yürütülmesi,
16. Sanayi ve tarım politikalarının çevresel yönlerinin yanısıra ulaşım, enerji, orman ve balıkçılıkta (deniz ürünlerini de içeren) işbirliğinde bulunulması, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için çevre ve kalkınma politikalarının bütünleştirilmesi,
17. Çevresel programların planlanması ve uygulanması,
18. Aktif Yangın Alanlarının izlenmesi, yangın söndürme ve yangında zarara uğramış bölgeler konusunda işbirliği,
19. Orman zararlılarına ve hastalıklarına karşı ortak çalışmaların ve ölçümlerin planlanması ve uygulanması,
20. Pilot projeler için yöntemler geliştirilmesi.

Madde 3

Taraflar işbu Anlaşmanın 2. Maddesinde sıralanan konular üzerinde aşağıdaki şekilde işbirliği yapacaklardır:

1. Ortak bilimsel - teknik araştırmalar/programlar,
2. İşbirliği projelerinin olgunlaştırılması,
3. Araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile en iyi çevre yönetimi uygulamalarına ilişkin bilimsel-teknik bilgi ve belgelerin değişimi,
4. Mevcut en iyi çevre teknolojilerinin değişimi,
5. Görevlilerin, uzmanların, araştırmacıların ve hükümet dışı kuruluş mensuplarının değişimi,
6. Eğitim programları, toplantılar, konferanslar ve sempozyumlar düzenlenmesi,
7. Taraflarca gerekli görülen diğer işbirliği yöntemleri.

Madde 4

Taraflar, resmi kuruluşları, akademik kurumları, özel firmaları ve hükümet dışı kuruluşları bu Anlaşma çerçevesindeki işbirliği faaliyetlerine katılmaya davet edebilirler.

Madde 5

İşbirliğinin sağlanması amacıyla, iki Taraf uzlaşılan alanlarda, ulaşım masrafları gönderen taraftan ve konaklama masrafları ev sahibi tarafından karşılanmak üzere, uzman ve stajyer değişimi yapacaktır.

Madde 6

1. İşbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesini takiben, her bir Taraf İşbu Anlaşma kapsamındaki işbirliği faaliyetlerinin yönetiminden sorumlu olmak üzere bir Ulusal Koordinatör tayin edecektir.

2. Taraflar birbirine Ulusal Koordinatörlerinin ismini bildireceklerdir. Taraflar, birbirlerine herhangi bir zamanda yazılı bildirimde bulunarak Ulusal Koordinatörün yerine vekil başka birini atayabileceklerdir.
3. Tarafların Ulusal Koordinatörleri, işbu Anlaşmanın 2. Maddesi kapsamında öngörülen işbirliği faaliyetinin somut açıklamasını içeren Yıllık Çalışma Programları hazırlayacaktır.
4. Karşılıklı rıza ile Ulusal Koordinatörler işbu Anlaşma kapsamındaki faaliyetleri görüşmek veya çevre koruma alanında işbirliğine ilişkin diğer konuları gözden geçirmek üzere herhangi bir zamanda toplanabilir.

Madde 7

Karşılıklı mutabakata varılarak, Taraflar ulusal mevzuatı ile uyumlu olarak, işbirliği sonuçlarını üçüncü Taraf ile paylaşabilirler.

Madde 8

İşbu Anlaşmanın yorumlanmasından ya da uygulanmasından kaynaklanabilecek herhangi bir anlaşmazlık, Taraflar arasında müzakere yolu ile çözülecektir.

Madde 9

İşbu Anlaşma, her iki Tarafın da uluslararası hukuka göre yapılmış ve yürürlükte bulunan taraf oldukları diğer Anlaşmalardan doğan hak ve yükümlülüklerini etkileyecek şekilde yorumlanamaz.

Madde 10

1. İşbu Anlaşma, Tarafların birbirlerine kendi iç yasal işlemlerinin tamamlandığına dair bilgiyi, yazılı olarak iletmesinin ardından, bu bildirim en son yapan Tarafın bildirim tarihi itibarıyla yürürlüğe girecektir.

2. İşbu Anlaşma beş yıl süre ile yürürlükte kalacak, bundan sonra Taraflardan biri Anlaşmanın sona eriş tarihinden üç ay önce diğeri Tarafa, Anlaşmayı sona erdirmeye niyetini yazılı olarak bildirmediği takdirde, işbu Anlaşmanın geçerliliği takip eden diğeri beşer yıllık dönemlerde de devam edecektir.

3. Tarafların karşılıklı mutabakatı ile Anlaşmaya ilave yapılabilir veya Anlaşma değiştirilebilir. Bu değişiklikler bu maddenin 1. Fıkrasında yer alan işlemlere göre yürürlüğe girecektir.

4. İşbu Anlaşmanın sona ermesi, işbu Anlaşma gereğince mutabık kalınan ve sona erme öncesinde başlatılan faaliyetlerin geçerliliğini etkilemeyecektir.

5. 04 Aralık 2009 tarihinde, Tiflis'te Türkçe, Gürcüce ve İngilizce dillerinde, üç metin de aynı derecede geçerli olmak üzere ikişer nüsha olarak imzalanmıştır. Yorum konusunda farklılık doğması halinde İngilizce metin geçerli olacaktır. İngilizce aynı zamanda yazışma dili olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti

Gürcistan Hükümeti

Adına

Adına

Veysel EROĞLU

George KHACHIDZE

Çevre ve Orman Bakanı

Çevre Koruma ve

Doğal Kaynaklar Bakanı

ხელშეკრულება

თურქეთის რესპუბლიკის მთავრობასა

და

საქართველოს მთავრობას

შორის

გარემოს დაცვისა და სატყეო მეურნეობის სფეროში თანამშრომლობის
შესახებ

თურქეთის რესპუბლიკის მთავრობა და საქართველოს მთავრობა, შემდგომში მოხსენიებულნი როგორც „მხარეები“,

გამოხატავენ რა, სურვილს გააძლიერონ მეგობრული ურთიერთობები თურქ და ქართველ ხალხს შორის და განავითარონ თანამშრომლობა, რათა დაიცვან გარემო,

ესმით რა, მდგრადი განვითარების მიდგომის მნიშვნელობა გარემოს დაცვისა და გაუმჯობესებისათვის ახლანდელი და მომავალი თაობების ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის მიზნით,

მხედველობაში იღებენ რა, სამეცნიერო, ტექნიკურ და ტექნოლოგიურ ასპექტებში მჭიდრო თანამშრომლობის აუცილებლობას გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის თვალსაზრისით,

მიზნად ისახავენ რა, სატყეო და მეტყევეობის კვლევის სფეროში არსებული თანამშრომლობის გაძლიერებას, გაფართოებასა და განვითარებას,

აღნიშნავენ რა, ორივე მხარის რეგიონული და გლობალური ვალდებულებების შესრულებისათვის გარემოს დაცვის საკითხებში ორმხრივი თანამშრომლობის გაფართოების მნიშვნელობას,

იცავენ რა, საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპებსა და გარემოსდაცვით სფეროში არსებულ მრავალმხრივი ხელშეკრულებების ფართოდ აღიარებულ ნორმებს,

აღიარებენ რა, გაერთიანებული ერების გარემოს დაცვისა და განვითარების კონფერენციის მიერ მიღებული პრინციპების მნიშვნელობას,

შეთანხმდნენ შემდეგზე:

მუხლი 1

იმისათვის რომ შეამცირონ გარემოს დაბინძურება და დაიცვან ბუნება, მხარეებმა უნდა ითანამშრომლონ ცოდნის, გამოცდილებისა და ტექნოლოგიების გაცვლის მეშვეობით მიუკერძოებლობის, ურთიერთგებისა და ორმხრივი სარგებლობის საფუძველზე.

მუხლი 2

მხარეები ითანამშრომლებენ შემდეგ სფეროებში:

1. გარემოს დაცვის თვალსაზრისით მყარი ნარჩენების მართვის მიზანშეწონილი სტრატეგიების შემუშავება;
2. სახიფათო ნარჩენების არალეგალური გადაზიდვის თავიდან აცილება; ეროვნულ, რეგიონულ და გლობალურ დონეზე კანონმდებლობის ჰარმონიზება და ადრეული შეტყობინებისა და საინფორმაციო მექანიზმების განვითარება;
3. ინფორმაციის გაცვლა მდინარე ჭოროხის აუზისა და მდინარე მტკვრის ჰიდროლოგიური მახასიათებლების შესახებ.
4. შიდა, სანაპირო და სასაზღვრო წყლის ხარისხის გაუმჯობესება, საწარმოო და საყოფაცხოვრებო ნარჩენი წყლების უსაფრთხო განთავსება;
5. სმელეთიდან ზღვაში ჩამდინარე დაბინძურების ანალიზი, მონიტორინგი (პერიოდულად ერთობლივი) და ორ ქვეყანას შორის ინფორმაციის გაცვლის სისტემის დაარსება;
6. შავი ზღვის გარემოს დემპინგით გამოწვეული დაბინძურებისაგან დაცვის სფეროში თანამშრომლობა;
7. დამაბინძურებლების ტრანსსასაზღვრო მოძრაობებით გამოწვეული ჰაერის დაბინძურებისა და მჟავური წვიმების თავიდან აცილება;
8. ინფორმაციისა და გამოცდილების გაცვლა, ახალი და განახლებადი ენერგეტიკული რესურსების შესატყვისი ტექნოლოგიების შეფასება ენერჯის წარმოებითა და მოხმარებით გამოწვეული გარემოს დაბინძურების თავიდან ასაცილებლად;
9. კლიმატის ცვლილებების სფეროში თანამშრომლობა და ერთობლივი საქმიანობის წარმართვა;
10. გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ფლორისა და ფაუნის სახეობების, განსაკუთრებით მიგრირებადი ცხოველების

(ქუქუმწოვრების, მათ შორის ზღვის ქუქუმწოვრების, ფრინველებისა და თევზების ჩათვლით) დაცვა;

11. დაცული ტერიტორიების განსაზღვრა, დაგეგმვა და მართვა, ბიომრავალფეროვნების დაცვის, კონსერვაციის, მონიტორინგისა და ეკოტურიზმის პროექტების შემუშავება და განხორციელება, და გარეული ცხოველების გაცვლითი პროგრამები.
12. ერთობლივი პროგრამების მომზადება ეკო-ტურიზმის განვითარებისათვის ორივე ქვეყნის შავი ზღვის სანაპიროზე;
13. საწარმოო ავარიებით გამოწვეული შედეგების შესამცირებლად და თავიდან ასაცილებლად საჭირო ერთობლივი კვლევების ჩატარება;
14. ნავთობით და სხვა მანე ნივთიერებებით ზღვის გარემოს დაბინძურებისას გადაუდებელი შემთხვევების მართვა;
15. ნიადაგის ეროზიის თავიდან აცილებისა და რეაბილიტაციის პროექტების ერთობლივი კვლევები;
16. თანამშრომლობა საწარმოო და სოფლის მეურნეობის პოლიტიკის გარემოსდაცვით ასპექტებში, ისევე როგორც ტრანსპორტირების, ენერგეტიკის, მეტყვეობისა და მეთევზეობის (მათ შორის ზღვის პროდუქტების) საკითხებში; გარემოს დაცვისა და განვითარების პოლიტიკის ინტეგრაცია მდგრადი განვითარების მიზნების მისაღწევად;
17. გარემოსდაცვითი პროგრამების დაგეგმვა და განხორციელება;
18. თანამშრომლობა აქტიური ხანძრის, ტყის ხანძრების ჩაქრობასა და ლიკვიდირებული კერების მონიტორინგის საქმეში;
19. ტყის მავნებელ-დაავადებათა შესწავლისა და გასაბრუნებელი ღონისძიებების ერთობლივი დაგეგმვა და განხორციელება;
20. საპილოტო პროექტებისათვის საჭირო მეთოდოლოგიის შემუშავება;

მუხლი 3

მხარეები ითანამშრომლებენ წინამდებარე შეთანხმების მე-2 მუხლში გადმოცემულ საკითხებზე შემდეგი საშუალებებით:

1. ერთობლივი სამეცნიერო-ტექნიკური კვლევები/პროგრამები,
2. სათანამშრომლო პროექტების შემუშავება,
3. საუკეთესო გარემოსდაცვითი მენეჯმენტის პრაქტიკის და სამეცნიერო და განვითარების კვლევების შესახებ არსებული დოკუმენტებისა და სამეცნიერო ტექნიკური ინფორმაციის გაცვლა,

4. საუკეთესო გარემოსდაცვითი ტექნოლოგიების გაცვლა,
5. არასამთავრობო ორგანიზაციების წევრების, მკვლევარების, ექსპერტებისა და მომსახურე პერსონალის გაცვლა,
6. სატრენინგო პროგრამების, შესვედრების, კონფერენციებისა და სიმპოზიუმების ორგანიზება,
7. ნებისმიერი სხვა სახის თანამშრომლობა, რომელსაც მხარეები მიიჩნევენ საჭიროდ.

მუხლი 4

მხარეებს შეუძლიათ ა მ ხ ელშეკრულების ფარგლებში ჩატარებულ თანამშრომლურ ღონისძიებებში მონაწილეობის მისაღებად მოიწვიონ სახელმწიფო ორგანოები, სამეცნიერო ინსტიტუტები, კერძო ფირმები და არასამთავრობო ორგანიზაციები.

მუხლი 5

თანამშრომლობის პრაქტიკულად განხორციელების მიზნით, ორივე მხარემ უნდა აწარმოოს შეთანხმებულ სფეროებში ექსპერტებისა და სტაჟორების გაცვლა შემდეგი სახით: მგზავრობის ხარჯები დაფარულ უნდა იქნეს გამგზავნი მხარის მიერ, ხოლო შიდა ხარჯების დაფარვა უნდა წარმოადგენდეს მასპინძელი მხარის მოვალეობას.

მუხლი 6

1. წინამდებარე ხელშეკრულების ძალაში შესვლის შემდეგ, თითოეულმა მხარემ უნდა დანიშნოს ამ ხელშეკრულების საფუძველზე თანამშრომლური საკმიანობის მენეჯმენტზე პასუხისმგებელი ეროვნული კოორდინატორი.
2. ეროვნული კოორდინატორის სახელი მხარეებმა უნდა შეატყობინონ ერთმანეთს. მხარეებს შეუძლიათ შეცვალონ ეროვნული კოორდინატორი და წერილობითი შეატყობინონ ამის შესახებ მეორე მხარეს.
3. მხარეების ეროვნული კოორდინატორები ამზადებენ ყოველწლიურ სამუშაო პროგრამებს, რომლებიც შეიცავენ

ხელშეკრულების მე-2 მუხლით გათვალისწინებულ სათანამშრომლო ქმედებების შემუშავებულ კონკრეტულ გეგმებს.

4. ორმხრივი კონსენსუსის საფუძველზე, ეროვნულ კოორდინატორებს შეუძლიათ ნებისმიერ დროს შეხვდნენ ერთმანეთს წინამდებარე ხელშეკრულების საფუძველზე ჩატარებული საქმიანობის ან გარემოს დაცვასთან დაკავშირებული ნებისმიერი სხვა თანამშრომლობის განსახილველად.

მუხლი 7

თითოეულ მხარეს ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე შეუძლია თავისი თანამშრომლობის შედეგები გაუზიაროს მესამე მხარეს თავიანთი შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობის შესაბამისად.

მუხლი 8

ამ შეთანხმების განხორციელებისა და განმარტების თაობაზე მხარეთა შორის დავის წამოჭრის შემთხვევაში, სადაო საკითხები მოგვარდება მხარეთა შორის მოლაპარაკების საშუალებით.

მუხლი 9

ამ ხელშეკრულების არც ერთი პირობა არ უნდა იქნეს გაგებული ისე, რომ ზიანი მიაყენოს მხარეთა უფლებებსა და ვალდებულებებს, რომლებიც გამომდინარეობენ თითოეული მხარის მიერ საერთაშორისო სამართლის საფუძველზე დადებული სხვა ხელშეკრულებებიდან.

მუხლი 10

1. ხელშეკრულება ძალაში შედის, მხარეთა მიერ ხელშეკრულების ძალაში შესვლისათვის აუცილებელი შიდასახელმწიფოებრივი პროცედურების დასრულების შესახებ ბოლო წერილობითი შეტყობინების მიღებიდან, მომდევნო დღეს.
2. წინამდებარე ხელშეკრულება დადებულია 5 წლის ვადით და ავტომატურად გრძელდება შემდგომი ხუთწლიანი პერიოდებით, თუ რომელიმე მხარე, პირველი ხუთწლიანი ვადის ამოწურვამდე ან შემდგომში ნებისმიერ დროს, სულ ცოტა სამი თვით ადრე, წერილობით არ შეატყობინებს მეორე მხარეს თავის განზრახვას,

შეწყვეტოს მისი მოქმედება. ხელშეკრულება მოქმედებას წვევტს ასეთი შეტყობინების მიღებიდან 90-ე დღეს.

3. ხელშეკრულებაში შეიძლება შეტანილ იქნეს ცვლილებები ან/და დამატებები მხარეთა ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე. ეს ცვლილებები ძალაში შევა ამ მუხლის 1-ლ პუნქტში დადგენილი პროცედურების შესაბამისად.
4. ამ ხელშეკრულების მოქმედების შეწყვეტა არ მოახდენს გავლენას ხელშეკრულების საფუძველზე შეთანხმებული საქმიანობის მიმდინარეობასა და კანონიერებაზე, თუ საქმე ეხება გაუქმებამდე მიღებულ გადაწყვეტილებებს.
5. შესრულებულია 2009 წლის 4 დეკემბერს ქ. თბილისში, ორ დღენად, თითოეული თურქულ, ქართულ და ინგლისურ ენებზე, სამივე ტექსტი თანაბრად აუთენტურია. მხარეთა მიერ წინამდებარე ხელშეკრულების დებულებათა განსხვავებული განმარტების შემთხვევაში, უპირატესობა ენიჭება ტექსტს ინგლისურ ენაზე. ურთიერთობის ენად გამოყენებული იქნება ინგლისური.

თურქეთის რესპუბლიკის
მთავრობის სახელით

საქართველოს
მთავრობის სახელით

ვეისელ მროვლი
გარემოსა და სატყვე
მეურნეობის მინისტრი

გიორგი ხანიძე
გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი
რესურსების მინისტრი

AGREEMENT ON CO-OPERATION
IN THE FIELD OF ENVIRONMENT AND FORESTRY
BETWEEN
THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF TURKEY
AND
THE GOVERNMENT OF GEORGIA

The Government of the Republic of Turkey and The Government of Georgia hereinafter called as “the Parties”,

Expressing the desire to strengthen the friendly relations between Turkish and Georgian people and to develop co-operation to protect the environment,

Recognizing the significance of the sustainable development approach for the protection and improvement of the environment for the health and well-being of the present and future generations,

Bearing in mind the need for close co-operation on scientific, technical and technological aspects of environmental protection and conservation of natural resources,

Aiming at enhancing, expanding and developing the co-operation in the field of forest and forestry researches,

Noting the importance of enhancing bilateral co-operation for the fulfillment of the regional and global responsibilities of both Parties in the issues of environmental protection,

Led by the widely accepted norms of international law and multilateral environmental agreements by which their countries are bound,

Recognizing the significance of the principles adopted by the United Nations Conference on Environment and Development,

Have agreed as follows:

Article 1

In order to reduce the environmental pollution and protect the nature, the Parties shall co-operate through transfer of knowledge, experience and technology on the basis of equity, reciprocity and mutual benefit.

Article 2

The Parties shall co-operate in the following fields:

1. Adoption of environmentally sound solid waste management strategies,
2. Prevention of illegal traffic of hazardous wastes, harmonization of legislation at national, regional and global levels and development of early warning and information mechanisms,
3. Exchange of information on the hydrological characteristics of the Chorokhi and the Kura River,
4. Enhancing the quality of inland, coastal and drinking water and safe disposal of domestic and industrial wastewater,

5. Analysis of land based pollution loads flowing into sea and monitoring of studies (occasionally joint), establishment of required systems to exchange information between the two countries,
6. Co-operation on the protection of the Black Sea marine environment against pollution by dumping,
7. Prevention of air pollution and acid rains, due to trans-boundary movement of pollutants,
8. Exchange of information and experience and assessment of suitable technologies on new and renewable energy resources to prevent environmental pollution caused by energy production and consumption,
9. Co-operation and carrying out joint activities in the field of climate change,
10. Protection of endangered flora and fauna species, especially the migratory animals (including mammals, marine mammals, birds and fish),
11. Determination, planning and management of protected areas, protection of biological diversity and development and implementation of projects on eco-tourism activities, and exchange program of wild animals,
12. Preparation of joint programs to develop eco-tourism throughout the Black Sea coasts of each country,
13. Carrying out the required joint-studies to prevent and minimize the effects of industrial accidents,
14. Management of marine environment pollution by oil and other harmful substances in emergency situations,
15. Joint studies on prevention of soil erosion and rehabilitation projects,
16. Co-operation on the environmental aspects of industrial and agricultural policies as well as transportation, energy, forestry and fisheries (including marine products); integration of environment and development policies to attain the objectives of sustainable development,
17. Planning and implementation of environmental programs,

18. Co-operation in the monitoring of Active Fire Field, extinguishing of fires and in fire-stricken areas,
19. Joint planning and implementation of the studies and measures against the forest pests and diseases,
20. Development of methodologies for pilot projects.

Article 3

The Parties shall co-operate in the following forms on the areas enlisted in Article 2 of this Agreement:

1. Joint scientific-technical researches / programs,
2. Elaboration of co-operation projects,
3. Exchange of scientific-technical information and documents on research and development activities and environmental management practices,
4. Exchange of best environmental technologies,
5. Exchange of officers, experts, researchers and non-governmental organization members,
6. Organization of training programs, meetings, conferences and symposiums,
7. Any other forms of co-operation deemed necessary by the Parties.

Article 4

The Parties may invite government agencies, academic institutions, private enterprises and non-governmental organizations to participate in the co-operative activities within the framework of this Agreement.

Article 5

For the purpose of ensuring co-operation, both Parties shall exchange experts and trainees in the agreed fields. The travel expenses shall be covered by the sending Party while the accommodation costs shall be borne by the hosting Party.

Article 6

1. Following the entry into force of this Agreement, each Party shall designate a National Coordinator to be responsible for the management of co-operation activities under this Agreement.
2. The Parties shall notify each other regarding the name of the National Coordinator. The Parties may designate a substitute for the National Coordinator at any time upon written notice to the other Party.
3. National Coordinators of the Parties shall prepare Annual Working Programs containing the concrete elaboration of co-operation activities envisaged under Article 2 of this Agreement.
4. By mutual consensus, the National Coordinators may meet at any time to discuss the activities under this Agreement or to review other matters concerning their co-operation in the field of environmental protection.

Article 7

Upon mutual agreement, the Parties may share the results of their co-operation with third Parties in conformity with their national legislation.

Article 8

Any dispute that may arise from interpretation or implementation of this Agreement shall be resolved by negotiation between the Parties.

Article 9

This Agreement shall not be interpreted so as to prejudice the rights and obligations of the Parties which result from other agreements in force concluded by each of the two Parties under international law.

Article 10

1. This Agreement shall enter into force on the date of the receipt of the last written notification by which the Parties inform each other their national legal requirements for its entry into force have been completed.
2. The Agreement shall remain in force for a period of five years; afterwards its validity shall be extended for further periods of five years unless either of the Parties gives to the other written notice of three months in advance of its intention to terminate it before the date of its expiry.
3. This Agreement will be supplemented or amended upon the mutual consent of the Parties. These supplements or amendments will enter into force according to the procedure established in the first paragraph of this Article.

4. The termination of this Agreement shall not affect the validity of the activities agreed upon pursuant to this Agreement and initiated prior to such termination.
5. Done at Tbilisi, on 4, December 2009 in the Turkish, Georgian and English languages each in two original copies, the three texts being equally authentic. In case of any divergence of interpretation, the English text shall prevail. English language shall also be the language of correspondence.

**On the Behalf of the Government of
the Republic of Turkey**

**On the Behalf of the
Government of Georgia**

**Veysel EROĞLU
Minister of
Environment and Forestry
of the Republic of Turkey**

**George KHACHIDZE
Minister of
Environment Protection and
Natural Resources of Georgia**